

Światowy Dzień Świadomości Raka Jajnika

Na świecie każdego roku rak jajnika wykrywany jest u około 300 000 kobiet. 180 000 spośród nich na ten nowotwór umiera¹. World Ovarian Cancer Coalition – międzynarodowa organizacja, od 2016 roku działająca na rzecz zwiększenia wiedzy o raku jajnika oraz postępów w diagnostyce i leczeniu tego nowotworu szacuje, że do 2040 roku liczba zachorowań wzrośnie o ok. 47% i przekroczy rocznie 430 000². W Polsce rocznie wykrywa się ok. 3700 nowych przypadków raka jajnika³. Zdecydowaną większość – w zaawansowanym stadium choroby, kiedy szanse wyleczenia są znikome.

8 maja obchodzony jest Światowy Dzień Świadomości Raka Jajnika, w tym roku szczególnie, bo w okresie światowej pandemii COVID-19. – *Walka z pandemią bardzo istotnie wpływa na funkcjonowanie opieki zdrowotnej. Niestety, choroby nowotworowe nie mogą czekać z ustaleniem rozpoznania ani z podjęciem leczenia. Dotyczy to także raka jajnika, który w 75% przypadków rozpoznawany jest w stadium zaawansowanym, z przerzutami* – uświadamia prof. dr. hab. Jan Kotarski, prezes Polskiego Towarzystwa Ginekologii Onkologicznej.

Rak jajnika rozwija się szybko i bez specyficznych objawów. Kiedy te się pojawiają, np. w postaci dolegliwości utożsamianych raczej z problemami gastrycznymi (m.in. wzdęcia, biegunki, uczucie pełności w jamie brzusznej)⁴, choroba jest już bardzo zaawansowana. Nie ma też przesiewowych badań diagnostycznych, które zasygnalizowałyby wczesne stadium choroby.

Jednym z czynników ryzyka rozwoju raka jajnika są mutacje genetyczne, głównie w obrębie genów BRCA1 i BRCA2 – tych samych, które odpowiadają za zwiększone ryzyko zachorowania na raka piersi. Mutacje te występują u 15–24% pacjentek z rakiem jajnika⁵. Ich wykrycie nie stanowi dziś większego problemu, a jest o tyle istotne, że pozwala na dobór możliwie najskuteczniejszej terapii.

Standardem leczenia raka jajnika jest leczenie chirurgiczne oraz chemioterapia, niestety zwykle nie przynoszące trwałych efektów. U większości pacjentek w krótkim czasie dochodzi do nawrotu choroby⁶. Szansą przedłużenia okresu do progresji są leki najnowszej generacji z grupy inhibitorów PARP, hamujących wzrost nowotworu. W Polsce jeden z tych leków jest refundowany w ramach programów lekowych finansowanych przez Ministerstwo Zdrowia, lecz tylko dla pacjentek z mutacjami w genach BRCA1 i/lub BRCA2 i dopiero po wcześniejszym leczeniu standardowymi chemioterapeutykami⁷. Niniejsze leczenie pozwala w tej grupie chorych na czterokrotne wydłużenie czasu przeżycia wolnego od progresji choroby w porównaniu z placebo⁸. Dla pacjentek bez mutacji w tych genach leczenie inhibitorami PARP jest niedostępne, choć pozwala ono na ponad dwukrotne wydłużenie czasu wolnego od progresji w porównaniu

z placebo⁹. Tymczasem, w niektórych krajach Europy z inhibitorów PARP mogą korzystać wszystkie pacjentki z rakiem jajnika, niezależnie od mutacji genów BRCA.

Obecnie jednak nie tylko dostęp do najnowocześniejszych leków może być utrudniony. Z powodu pandemii COVID-19 opóźnia się diagnostyka i leczenie wielu chorób, także nowotworowych.

Polskie Towarzystwo Onkologii Ginekologicznej, podobnie jak inne medyczne towarzystwa naukowe, opublikowało zalecenia na czas pandemii, w których m.in. postuluje, by przekładając zabieg chirurgiczny stosować chemioterapię neoadiuwantową (przedoperacyjną) oraz by chore otrzymywały leki na dłuższy niż zwykle okres¹⁰.

Pandemia kiedyś minie. Świadomość zagrożenia rakiem jajnika konieczna jest stale, nie tylko 8 maja. A nowe leki dają nadzieję na poprawę tragicznych statystyk.

Komunikat prasowy przygotowany przez *Stowarzyszenie Dziennikarzy dla Zdrowia* w związku ze Światowym Dniem Świadomości Raka Jajnika, 8 maja 2020, *Quo vadis medicina?*, XXII edycja pt.: „Rak jajnika – niespodziewane zagrożenie”

Referencje:

¹ Dane World Ovarian Cancer Coalition, publikacja online: <http://worldovariancancercoalition.org/about-ovarian-cancer/key-stats/> [dostęp: 05.05.2020].

² Tamże.

³ J. Didkowska i in., *Nowotwory złośliwe w Polsce w 2017 roku*, Warszawa 2019, publikacja dostępna online: http://onkologia.org.pl/wp-content/uploads/Nowotwory_2017.pdf [dostęp: 05.05.2020].

⁴ *ABC Nowotworów ginekologicznych: Rak jajnika*, Informacje Polskiego Towarzystwa Ginekologii Onkologicznej, publikacja online: <http://ptgo.pl/dla-pacjenta/abc-nowotworow-ginekologicznych-sloownik/rak-jajnika/> [dostęp: 05.05.2020].

⁵ *Zielona księga – Rak jajnika: zapobieganie, rozpoznawanie, leczenie*, Polskie Towarzystwo Onkologiczne publikacja dostępna online: https://pto.med.pl/onkologia_w_polsce/zielona_ksiega_rak_jajnika_zapobieganie_rozpoznawanie_leczenie [dostęp: 05.05.2020].

⁶ A. Basta i in., *Zalecenia Polskiego Towarzystwa Ginekologii Onkologicznej dotyczące diagnostyki i leczenia raka jajnika*, 31.05.2017, publikacja dostępna online: <http://ptgo.pl/dla-lekarza/rekomendacje-i-zalecenia/> [dostęp: 05.05.2020].

⁷ Programy lekowe – Choroby nowotworowe, Ministerstwo Zdrowia, publikacja online: <https://www.gov.pl/web/zdrowie/choroby-onkologiczne> [dostęp: 05.05.2020].

⁸ Mirza MR, Monk BJ, Herrstedt J, et al. Niraparib maintenance therapy in platinum-sensitive, recurrent ovarian cancer. *N Engl J Med.* 2016;375(22):2154-2164

⁹ Mirza MR, Monk BJ, Herrstedt J, et al. Niraparib maintenance therapy in platinum-sensitive, recurrent ovarian cancer. *N Engl J Med.* 2016;375(22):2154-2164

¹⁰ *Zalecenia Polskiego Towarzystwa Ginekologii Onkologicznej postępowania z chorymi na nowotwory żeńskich narządów płciowych w czasie pandemii wirusa SARS-COV-2*, Polskie Towarzystwo Ginekologii Onkologicznej, publikacja dostępna online: http://ptgo.pl/wp-content/uploads/zalecenia_cov2.pdf [dostęp: 05.05.2020].